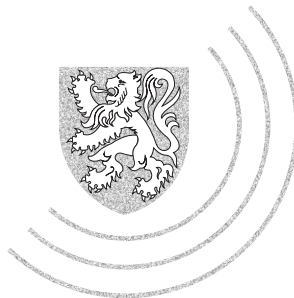

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

18 januari 2002

ONTWERP VAN DECREET

tot bescherming van varende monumenten

INHOUD

	Blz.
1. Memorie van toelichting	3
2. Voorontwerp van decreet	7
3. Advies van de Raad van State	13
4. Ontwerp van decreet	29

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Alhoewel België het eerste land op het Europese continent was om op grote schaal te industrialiseren, diende er paradoxaal genoeg gewacht op culturele autonomie voor Vlaanderen opdat er aandacht zou besteed worden aan ons industrieel-archeologisch patrimonium. Het uitblijven van deze zorg trof niet in het minst ons maritiem en fluviaal erfgoed. Een relatief recente studie van het Belgisch Instituut voor Binnenvaarttransport stelt dat het aantal binnenvaartuigen sinds 1960 verminderde met niet minder dan 76%. Aan de basis van deze zeer sterke terugloop liggen in het bijzonder de hoge slooppremies die van staatswege aan deze sector gegeven werden. Hierdoor vonden vele van de laatste getuigen van de 19de – of vroeg 20ste – eeuwse binnenvaart een abrupt einde op één van de vele Belgische of Nederlandse scheepssloperijen. Eenzelfde nefaste tendens wordt vastgesteld voor wat de visserijvloot betreft. Van deze vermaarde vloot werd omzeggens elk oud schip gesloopt. Zo is van de eeuwenlange Vlaamse aanwezigheid in de IJslanse wateren nauwelijks nog een tastbaar bewijs overgebleven.

Momenteel wordt erfgoedminnend Vlaanderen dus geconfronteerd met een situatie waar de laatste getuigen van de historische scheepvaart in Vlaanderen dreigen verloren te gaan. Bescherming van deze historische vaartuigen was tot nu toe onmogelijk, vermits het maritiem en fluviaal patrimonium specifieke roerende monumenten met veelal een hypothekwaarde betreffen, die door hun specificiteit legistisch gezien buiten het toepassingskader vallen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten. Ook het decreet van 17 november 1982 houdende bescherming van het roerend cultureel patrimonium, dat overigens nooit door middel van een uitvoeringsbesluit operationeel werd gemaakt, is volstrekt onbruikbaar voor het beschermen van vaartuigen.

Nochtans is de belangstelling voor het varende patrimonium momenteel sterk aanwezig bij het publiek. De massale publieke belangstelling waarop bijeenkomsten van oude zeilschepen steeds kunnen rekenen, zijn daar een getuigenis van. Deze tendens is trouwens internationaal waar te nemen. Vele van de ons omringende landen hebben dan ook reeds in het verleden beschermende maatregelen genomen om hun maritiem en fluviaal patrimonium te beschermen. Zo draagt in Frankrijk elke locatie aan zee, die zichzelf respecteert, bij tot het

behoud van het nautisch erfgoed door ondermeer omwille van cultuurtoeristische redenen de zorg voor één of meer varende monumenten op zich te nemen. Ook in Vlaanderen restaureren meer en meer particulieren met eigen middelen een historisch vaartuig, dat niet zelden één van de laatste vertegenwoordigers van zijn soort blijkt te zijn.

Om het behoud van ons Vlaams nautisch erfgoed te kunnen verzekeren dient de nood aan een aangepast instrumentarium dat rekening houdt met de specificiteit van het varende erfgoed, ingevuld. Bij de toepassing van dit instrumentarium, én in het bijzonder bij de beschermingen is het ondermeer aangewezen dat er rekening gehouden wordt met de mogelijkheden en voorwaarden inzake vaarbaarheid en ligplaatsen. Hiertoe dient de nodige coördinatie tot stand te worden gebracht met de administratie bevoegd voor waterwegen en zeewezen.

Door een specifiek decreet te wijden aan de bescherming van het varende patrimonium vestigt de Vlaamse regering de aandacht op het belang dat zij hecht aan de instandhouding van dit uitzonderlijk en bovendien zeer attractief patrimonium, als onderdeel van ons cultureel erfgoed. Alleen op deze wijze kan dit patrimonium voor de toekomst bewaard worden.

Commentaar bij de artikelen

Artikel 1

Ingevolge artikel 19, § 1, 2de lid van de *bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen*, moeten de decreten van de Vlaamse Raad vermelden of zij aangelegenheden regelen bedoeld in artikel 127 dan wel in artikel 39 van de Grondwet. Gezien de bescherming als varende monument van vaartuigen waarvan het behoud van algemeen belang is wegens hun historische, wetenschappelijke, industrieel-archeologische of andere sociaal-culturele waarde dient dit decreet als een aanvulling beschouwd van het *decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten* waarbij het begrip 'monument' uitgebreid wordt tot de vaartuigen die geen onroerend goed zijn strictu sensu, maar waarvan de eigenschappen dermate aanleunen bij de onroerende goederen dat zij als Vlaams monument moeten beschouwd worden. Overeenkomstig het advies van de Raad van State wordt het varende erfgoed als roerend beschouwd en is dus een gemeenschapsmaterie.

Artikel 2

De definitie van het begrip varend monument is essentieel en volgt het gebruikelijke jargon binnen de erfgoedzorg. Het nautisch erfgoed moet in de meest brede zin worden begrepen en omvat bijgevolg zeescheepvaart, Rijn- en binnenvaart, visserij, pleziervaart, marine, drijvende inrichtingen en boeien en tonnen. Wat integrerend bij het varend erfgoed hoort wordt volgens de traditionele scheepvaartterminologie omschreven als "uitrusting en voortstuwingsmiddelen". Met wetenschappelijke waarde wordt voornamelijk de scheepsbouwkundige waarde bedoeld.

De administratie die de zorg voor het maritiem en fluviaal erfgoed zal organiseren, is de afdeling die binnen het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is voor de monumenten- en landschapszorg.

Zowel eigenaar als gebruiker worden bij de zorg voor het nautisch erfgoed betrokken. De rechten en plichten van de gebruiker zijn echter veel beperkter dan die van de eigenaar.

Artikel 3

Zoals voor andere erfgoedmateries fungeert de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen ook als adviesorgaan voor de varende monumenten. Aangezien dit erfgoed een gespecialiseerde kennis vergt, wordt bij de samenstelling van de Koninklijke Commissie met dit specifieke vakgebied rekening gehouden door binnen deze commissie een aparte afdeling te voorzien voor de varende monumenten. Deze afdeling moet bij voorkeur functioneren als een breed adviserend overlegorgaan dat vanuit verschillende invalshoeken kan bijdragen tot het uitbouwen van een coherent beheer en onderzoek van de waardevolle vaartuigen. Zij kan terzake aan de Vlaamse regering adviezen uitbrengen en voorstellen formuleren.

Artikel 4

De beschermingsprocedure is geïnspireerd op de procedure die het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten voorziet, maar houdt rekening met de specificiteit die het varend erfgoed inzake bescherming en beheer vereist.

Aangezien de verplichting tot registratie bij de bewaarder van de scheepshypotheken alleen geldt voor zeeschepen, moeten ook andere vormen van identificatie in aanmerking worden genomen (zoals de immatriculatie van pleziervaartuigen, het meetbriefregister, etc.).

Om de zorg voor het nautisch erfgoed geen repressief maar een stimulerend én begeleidend karakter aan te geven, worden er op de instandhoudingsplicht na, zoals geformuleerd in artikel 8 § 1, in zowel het voorlopige als het definitieve beschermingsbesluit geen bijzondere voorschriften voorzien. Daar de bescherming op de eerste bedoeld is om voor het varend monument het passende beheerskader aan te reiken, worden in de plaats beheersdoelstellingen vastgelegd.

Vanuit de optie om optimaal te reguleren en zodoende de doelmatigheid en de snelheid van de besluitvorming en de administratieve procedures te verhogen, worden de besluiten tot voorlopige bescherming niet langer voor verplicht advies voorgelegd aan de Afdeling Varende Monumenten van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen. Het wordt wel ter kennisgeving overgezonden aan deze Commissie.

Van de eigenaar wordt verwacht dat hij de gebruikers van het voor bescherming vatbare varende monument inlicht over de voorlopige bescherming die op het vaartuig rust. Tevens dient hij bij overdracht de nieuwe eigenaar van de voorlopige bescherming op de hoogte te brengen en deze overdracht aan de administratie bevoegd voor de zorg voor het nautisch erfgoed mee te delen. Door deze meldingsplicht blijft deze administratie op de hoogte van de eigendomstoestand. Overeenkomstig het advies van de Raad van State wordt er een termijn van tien dagen vastgesteld waarbinnen de eigenaar het besluit moet betekenen aan de gebruiker.

Met het oog op de rechtszekerheid vervalt de voorlopige bescherming van rechtswege indien binnen het jaar geen besluit tot definitieve bescherming is genomen.

In functie van de evaluatie van het varend monument ten behoeve van de bescherming is het aangewezen dat de leden van de Afdeling Varende Monumenten van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen en de bevoegde ambtenaren deze vaartuigen kunnen bezoeken. Het spreekt vanzelf dat zulks moet gebeuren met inachtneming van regels, inzake de grondwettelijke onschendbaarheid van de woning.

Artikel 5

Dit artikel behoeft geen verder commentaar.

Artikel 6

Rekening houdend met de wetgeving op de openbaarheid van bestuur is het niet nodig nader te bepalen dat deze lijst door eenieder kan geraadpleegd worden.

Artikel 7

Het herkenningsteken kan zowel een kenteken als een vlag als beide impliceren.

Artikel 8

Omdat een bescherming als varend monument moet aansporen tot een passend beheer wordt dit beheer niet georganiseerd op basis van vergunningsplichtige voorschriften maar op basis van beheersdoelstellingen die gerealiseerd worden via een beheersprogramma.

Omwille van deze stimulerende én begeleidende beheersvorm beperken de beschermingsvoorschriften zich tot één absoluut basisvoorschrift. Hierin wordt gesteld dat men het varend monument door de nodige instandhoudings- en onderhoudswerken in goede staat dient te behouden en het niet mag ontsieren, beschadigen of vernielen.

Artikel 9 tot en met artikel 11

Tegenover een door de bevoegde administratie goedgekeurd beheersprogramma staat een stelsel dat de toekenning van premies mogelijk maakt voor het uitvoeren van werkzaamheden en diensten die het behoud van de varende monumenten ten goede komen.

Het stelsel volgt de algemene regels die nu reeds van toepassing zijn voor beschermde monumenten.

Zoals voor de beschermde monumenten moeten in de uitvoeringsbesluiten de nodige maatregelen getroffen worden inzake vervreemding en anti-speculatieve bepalingen.

Artikel 12

Om het beheer van het nautisch erfgoed te optimaliseren is het wenselijk dat de mogelijkheid gecreëerd wordt om bijkomende faciliteiten en vrijstellingen (zoals het liggeld) te voorzien. Zo kan de Vlaamse regering aan de eigenaar of gebruiker vrijstelling verlenen of tussenkomen in het betalen van bijvoorbeeld liggelden die verschuldigd zijn wanneer een vaartuig voor een bepaalde duur in de haven moet verblijven naar aanleiding van een restauratie in het kader van het beheersprogramma.

Artikel 13

Dit artikel stelt de modaliteit vast inzake handhaving. De ambtenaren die daartoe door de Vlaamse regering worden aangeduid, krijgen toegang tot de vaartuigen om te kunnen vaststellen of in het bijzonder het beheersprogramma conform de overeenkomst wordt uitgevoerd en de daarvoor toegekende middelen op de passende wijze worden of zijn aangewend.

De minister-president van de Vlaamse regering,

Patrick DEWAELE

*De Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd, Sport,
Brusselse Aangelegenheden
en Ontwikkelingssamenwerking,*

Bert ANCIAUX

VOORONTWERP VAN DECREET

VOORONTWERP VAN DECREET

tot bescherming van varende monumenten

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Sport

Na beraadslaging,

BESLUIT :

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Sport is ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

In dit decreet wordt verstaan onder :

- 1° varende monumenten : het nautisch erfgoed, inzonderheid de schepen, de boten en de drijvende inrichtingen met inbegrip van hun uitrusting en van hun voortstuwingsmiddelen, waarvan het behoud van algemeen belang is wegens hun historische, wetenschappelijke, industrieel-archeologische of andere sociaal-culturele waarde ;
- 2° administratie : de bestuurlijke entiteit, bevoegd voor de monumenten en landschappen ;
- 3° eigenaar: de natuurlijke persoon of de rechtspersoon, de eigenaar of de naakte-romphuurder ;
- 4° gebruiker : de natuurlijke persoon of de rechtspersoon, die niet de eigenaar is, maar die een zakelijk of persoonlijk recht kan doen gelden, inzonderheid de hypothecaire schuldeiser en de houder van het pand- of retentierecht.

Artikel 3

De Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, hierna genoemd de Koninklijke Commissie, heeft tot taak de Vlaamse regering te adviseren inzake de bescherming van varende monumenten.

Bovendien heeft de Koninklijke Commissie tot taak bij de Vlaamse regering, ofwel op eigen initiatief ofwel op verzoek van de Vlaamse regering, beredeneerde adviezen uit te brengen inzake de varende monumenten.

Ze verricht tevens werkzaamheden die haar bij of krachtens dit decreet zijn opgedragen.

HOOFDSTUK II

Bescherming

Artikel 4

§ 1. De Vlaamse regering stelt de voorlopige bescherming van varende monumenten vast.

De Vlaamse regering vermeldt de redenen die tot de bescherming aanleiding geven.

De Vlaamse regering vermeldt inzonderheid :

- 1° het nummer van de registratie of van een andere wijze van identificatie van de varende monumenten ;
- 2° de doelstellingen van het toekomstige beheer met het oog op het behoud en de ontwikkeling van de waarden die aanleiding hebben gegeven tot de bescherming.

§ 2. De besluiten tot voorlopige bescherming worden :

- 1° per aangetekende brief betekend aan de eigenaar ;
- 2° ter kennisgeving bezorgd aan de Koninklijke Commissie die hierover een beredeneerd advies kan geven ;
- 3° bij uittreksel gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

§ 3. De eigenaar meldt de voorlopige bescherming per aangetekende brief aan de gebruiker en maakt de voorlopige bescherming bekend door aanplakking van een bericht op het varend monument overeenkomstig de voorwaarden die de Vlaamse regering vaststelt.

De eigenaar en de gebruiker kunnen hun opmerkingen en bezwaren indienen bij de administratie binnen zestig dagen vanaf de datum van betekening.

De eigenaar brengt bij de overdracht van het varend monument de nieuwe eigenaar op de hoogte van de voorlopige bescherming en meldt de overdracht aan de administratie.

§ 4. De rechtsgevolgen treden in werking voor een termijn van maximaal twaalf maanden vanaf de betekening aan de eigenaar of vanaf de publicatie in het Belgisch Staatsblad.

Het besluit tot voorlopige bescherming vervalt van rechtswege als vóór de in het eerste lid bedoelde einddatum geen besluit tot definitieve bescherming is genomen.

De Vlaamse regering kan de voorlopige bescherming van het varend monument opheffen.

§ 5. De leden van de Koninklijke Commissie en de ambtenaren van de administratie hebben, wanneer dit voor het onderzoek ter voorbereiding van de bescherming van de varende monumenten noodzakelijk is, toegang tot de vaartuigen, maar niet tot de gedeelten die gebruikt worden als woongelegenheden.

Artikel 5

§ 1. De Vlaamse regering stelt de definitieve bescherming vast van de voorlopig beschermde varende monumenten.

De Vlaamse regering vermeldt de redenen die tot de bescherming aanleiding geven.

De Vlaamse regering vermeldt inzonderheid :

- 1° het nummer van de registratie of van een andere wijze van identificatie van de varende monumenten ;
- 2° de doelstellingen van het toekomstige beheer met het oog op het behoud en de ontwikkeling van de waarden die aanleiding hebben gegeven tot de bescherming.

§ 2. De besluiten tot definitieve bescherming worden :

- 1° per aangetekende brief betekend aan de eigenaar ;
- 2° bij uittreksel gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

§ 3. De eigenaar brengt bij de overdracht van het vaartuig de nieuwe eigenaar op de hoogte van de definitieve bescherming en meldt de overdracht aan de administratie.

§ 4. De rechtsgevolgen treden in werking vanaf de betekening aan de eigenaar of vanaf de publicatie in het Belgisch Staatsblad.

De Vlaamse regering kan de bescherming van een varend monument opheffen.

Artikel 6

De administratie houdt een lijst bij van de beschermde varende monumenten. De Vlaamse regering regelt de inrichting en het gebruik van de lijst.

Artikel 7

Op de beschermde varende monumenten kan een herkenningsteken worden aangebracht. De Vlaamse regering stelt het model en het gebruik van dit teken vast.

HOOFDSTUK III

Beheer

Artikel 8

§ 1. De eigenaar en de gebruiker van een voorlopig of definitief beschermd varend monument zijn verplicht het monument door de nodige instandhoudings- en onderhoudswerken in goede staat te behouden en het niet te ontsieren, te beschadigen of te vernielen.

§ 2. Met het oog op het verwezenlijken van de beheersdoelstellingen kan voor een beschermd varend monument door of in opdracht van de eigenaar een beheersprogramma opgesteld worden.

§ 3. De Vlaamse regering bepaalt de voorwaarden waaraan het beheersprogramma moet voldoen en stelt de procedure vast voor de goedkeuring van het in § 2 vermelde beheersprogramma.

§ 4. De uitvoering van het beheersprogramma gebeurt door middel van een beheersovereenkomst, die op vrijwillige basis wordt afgesloten.

HOOFDSTUK IV

Steunmaatregelen voor het beheer

Artikel 9

§ 1. Binnen de perken van de begrotingskredieten stelt de Vlaamse regering een beheerspremieregeling vast voor de beschermde varende monumenten met 'het oog op de verwezenlijking van het beheersprogramma.

Er kunnen geen premies worden toegekend voor werkzaamheden en voor diensten die ondernomen worden door of in opdracht van de staat, de gemeenschappen en de gewesten en de openbare instellingen die onder hun toezicht staan, met uitzondering van de regionale en van de lokale openbare besturen.

§ 2. De beheerspremie wordt toegekend aan de eigenaar of aan de gebruiker die de kosten draagt van de werkzaamheden en de diensten, verbonden aan de uitvoering van het beheersprogramma.

Voor werken, uitgevoerd in eigen beheer, worden enkel de kosten voor levering van materialen en van diensten in aanmerking genomen.

§ 3. De beheerspremie mag tot het totaal van de aanvaarde kosten gecumuleerd worden met andere financiële overheidsbijdragen.

Artikel 10

De Vlaamse regering bepaalt de aard van de in artikel 9, § 1, bepaalde werkzaamheden en diensten en van de kosten die binnen een beheersprogramma geheel of gedeeltelijk in aanmerking komen voor de premie. Ze bepaalt de algemene voorwaarden, de samenstelling van het dossier en ze stelt de procedure vast.

Artikel 11

De beheerspremie mag niet hoger zijn dan 80 % van de kosten die in aanmerking worden genomen.

Artikel 12

De Vlaamse regering bepaalt de andere faciliteiten en vrijstellingen ter ondersteuning van het beheer van de beschermde varende monumenten.

HOOFDSTUK V

Handhaving

Artikel 13

De daartoe door de Vlaamse regering aangewezen ambtenaren hebben toegang tot de beschermde varen-
de monumenten om alle nodige vaststellingen te verrichten met betrekking tot de toepassing van dit de-
creet.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse regering,

Patrick DEWAEL

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Sport,

Johan SAUWENS

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

KONINKRIJK BELGIE

ADVIES 30.263/3

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, derde kamer,
op 6 juni 2000 door de Vlaamse minister van Binnenlandse
Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Sport verzocht hem van
advies te dienen over een voorontwerp van decreet "tot
bescherming van varende monumenten", heeft op 6 februari
2001 het volgende advies gegeven :

30.263/3

STREKKING VAN HET ONTWERP

Het voor advies voorgelegde voorontwerp van decreet strekt ertoe de bescherming en het beheer van varende monumenten te regelen.

In hoofdstuk I worden een aantal begrippen gedefinieerd die verder in het ontwerp worden gebruikt (artikel 2), en worden een aantal opdrachten bepaald die in het kader van het ontworpen decreet aan de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen worden toegekend (artikel 3).

In hoofdstuk II wordt bepaald onder welke voorwaarden en volgens welke procedure een varend monument voorlopig en definitief beschermd kan worden (artikelen 4 en 5). Tevens wordt voorzien in het aanleggen van een lijst van de beschermde varende monumenten (artikel 6), en wordt bepaald dat op een varend monument een herkenningsteken kan worden aangebracht, waarvan het model en het gebruik door de Vlaamse regering worden vastgesteld (artikel 7).

In hoofdstuk III van het ontwerp worden nadere regels vastgesteld inzake het beheer van een voorlopig of definitief beschermd varend monument, en wordt voorzien in de mogelijkheid tot het opstellen van een beheersprogramma dat zal worden uitgevoerd door middel van een beheersovereenkomst (artikel 8).

Hoofdstuk IV van het ontwerp voorziet in de machtiging van de Vlaamse regering om een beheerspremie-regeling vast te stellen voor de beschermde varende monumenten, met het oog op de verwezenlijking van het beheers-programma (artikelen 9 tot 12).

Hoofdstuk V van het ontwerp bevat een machtiging aan de Vlaamse regering om de ambtenaren aan te wijzen die toegang hebben tot de beschermde varende monumenten teneinde alle nodige vaststellingen te kunnen verrichten met betrekking tot de toepassing van het ontworpen decreet (artikel 13).

ALGEMENE OPMERKINGEN

1. Luidens artikel 1 regelt het ontworpen decreet een gewestaangelegenheid.

De memorie van toelichting verantwoordt die kwalificatie als volgt :

"Ingevolge artikel 19, § 1, 2de lid van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, moeten de decreten van de Vlaamse Raad vermelden of zij aangelegenheden regelen bedoeld in artikel 127 dan wel in artikel 39 van de Grondwet. Gezien de bescherming als varend monument van vaartuigen waarvan het behoud van algemeen belang is wegens hun historische, wetenschappelijke, industrieel-archeologische of andere sociaal-culturele waarde dient dit decreet als een aanvulling beschouwd van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten waarbij het begrip "monument" uitgebreid wordt tot de vaartuigen die geen

30.263/3

onroerend goed zijn stricto sensu, maar waarvan de eigenschappen dermate aanleunen bij de onroerende goederen dat zij als Vlaams monument moeten beschouwd worden".

Luidens artikel 6, § 1, I, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen zijn de gewesten bevoegd voor "de monumenten en de landschappen".

Onderzocht moet worden of de gewestdecreetgever aan die bijzondere wetsbepaling de bevoegdheid kan ontleen om een beschermingsregeling uit te werken voor wat hij als varende monumenten omschrijft.

1.1. Vóór de wijziging op 8 augustus 1988 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 werden "de monumenten en landschappen" beschouwd als behorende tot de aangelegenheden die in artikel 4, 4°, van de bijzondere wet waren omschreven als "het cultureel patrimonium, de musea en de andere wetenschappelijk-culturele instellingen". De monumenten en landschappen waren derhalve culturele aangelegenheden in de zin van artikel 127, § 1, 1°, van de Grondwet. Die kwalificatie stemt overeen met de gewone begripsvorming en het daarop aansluitend spraakgebruik : de bescherming van monumenten en landschappen komt voort uit de bezorgdheid het cultureel erfgoed van een land en zijn bevolking te handhaven en zo mogelijk te vergroten.

De overheveling in 1988 van de aangelegenheid "monumenten en landschappen" van de gemeenschappen naar de gewesten werd verantwoord op grond dat de aangelegenheid

monumenten en landschappen "nauw verbonden is met de stedenbouw en de ruimtelijke ordening" (1).

Uit de parlementaire voorbereiding van de bijzondere wet van 8 augustus 1988 blijkt dat de aan de gemeenschappen onttrokken en aan de gewesten toegewezen bevoegdheid alleen betrekking heeft op de "monumenten en landschappen ... met inbegrip van alleenstaande monumenten, de gedeelten van monumenten, de onroerende goederen door bestemming en de architecturale gehelen" (2). A contrario blijkt die bevoegdheid geen betrekking te hebben op de roerende voorwerpen die niet als onroerend door bestemming kunnen worden aangemerkt.

Voor de bedoelde roerende goederen gaat ook de ratio legis van de overheveling naar het gewestelijke niveau - zijnde de nauwe band met de materie van de stedenbouw en de ruimtelijke ordening - niet op.

1.2. In artikel 2, 1°, van het voorliggende ontwerp van decreet worden varende monumenten omschreven als "het nautisch erfgoed, inzonderheid de schepen, de boten en de drijvende inrichtingen, met inbegrip van hun uitrusting en van hun voortstuwingsmiddelen, waarvan het behoud van algemeen belang is wegens hun historische, wetenschappelijke, industrieel-archeologische of andere sociaal-culturele waarde".

(1) Memorie van toelichting bij het ontwerp dat geleid heeft tot de bijzondere wet van 8 augustus 1988 tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, Parl. St., Kamer, B.Z. 1988, nr. 516/1, 1988, p. 3.

(2) Memorie van toelichting, aangehaald, p. 5.

30.263/3

Schepen, boten en drijvende inrichtingen zijn, uit hun aard zelf, "verplaatsbare zaken", en dus roerende goederen (artikel 528 van het Burgerlijk Wetboek).

Wat schepen betreft, wordt zulks uitdrukkelijk bevestigd door artikel 531 van het Burgerlijk Wetboek : "Vaartuigen, ponten, schepen, molens en badinrichtingen op vaartuigen, en in het algemeen alle nijverheidsinrichtingen die niet door palen bevestigd zijn en van het huis geen deel uitmaken, zijn roerend".

Artikel 2 van Boek II van het Wetboek van Koophandel bepaalt voorts : "Zeeschepen zijn roerende goederen. Zij zijn echter niet onderworpen aan de regel dat met betrekking tot roerende goederen het bezit als titel geldt" (1). Die bepaling is ook van toepassing op binnenschepen (2). Hieraan wordt geen afbreuk gedaan door het

-
- (1) Artikel 1 van hetzelfde Boek II bepaalt : "Voor de toepassing van deze wet worden als zeeschepen beschouwd alle vaartuigen van ten minste 25 ton, bestemd of gewoonlijk gebruikt voor personen- of goederenvervoer, visserij, sleepvaart of enige andere winstgevende scheepvaartverrichting ter zee".
- (2) Zie artikel 272 van voornoemd Boek II. Artikel 271 van hetzelfde Boek II bepaalt : "Voor de toepassing van deze wet worden als binnenschepen beschouwd, de vaartuigen, gewoonlijk gebruikt of bestemd voor de vaart in de (binnenwateren) ten behoeve van personen- of goederenvervoer, visserij, sleepvaart, baggerwerk of enige andere winstgevende scheepvaartverrichting. Voor de toepassing van deze wet worden met binnenschepen gelijkgesteld alle vaartuigen van minder dan 25 ton die gewoonlijk ter zee worden gebruikt voor soortgelijke verrichtingen".

gegeven dat een zeeschip of binnenschip bij overeenkomst tussen de partijen met een hypotheek kan worden bezwaard (1), of vatbaar is voor bewarend en uitvoerend beslag (2).

De vaststelling dat "vaartuigen" een "vaste ligplaats" hebben waardoor zij ruimtelijk verankerd zijn (3), of deel zouden uitmaken van het industrieel erfgoed, zijn evenmin van aard de kwalificatie van een vaartuig als roerend goed te wijzigen of te beïnvloeden.

1.3. Uit hetgeen voorafgaat volgt dan ook dat het Vlaamse Gewest aan artikel 6, § 1, I, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 niet de bevoegdheid ontleent om een beschermingsregeling uit te werken voor wat in het ontwerp als varende monumenten wordt omschreven.

(1) Zie artikel 25 van Boek II. Dit artikel is door artikel 272 van Boek II van toepassing verklaard op de binnenschepen.

(2) Zie de artikelen 1467 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek, wat het bewarend beslag op zeeschepen en binnenschepen betreft, en de artikelen 1545 en volgende van hetzelfde wetboek, wat het uitvoerend beslag op zeeschepen en binnenschepen betreft.

(3) In de nota aan de leden van de Vlaamse regering wordt onder punt 3 erop gewezen dat het feit van de "ruimtelijke verankering" zou aansluiten bij de ratio legis volgens welke er een band tussen de monumentenzorg en de ruimtelijke ordening zou zijn, reden waarom de monumenten en landschappen een gewestelijke materie zijn geworden.

30.263/3

De bevoegdheid om voor "varende monumenten" een beschermingsregeling uit te werken, moet integendeel worden gezocht in artikel 4, 4*, van de bijzondere wet, luidens welke bepaling o.m. het cultureel patrimonium met uitzondering van de monumenten en landschappen, een culturele aangelegenheid is, die tot de bevoegdheid van de gemeenschappen behoort.

2. Artikel 2, 4*, van het decreet van 17 november 1982 houdende bescherming van het roerend cultureel patrimonium omschrijft het roerend cultureel patrimonium als "de roerende voorwerpen of verzamelingen, niet onroerend door bestemming, waarvan de bescherming van algemeen belang is omwille van hun artistieke, kunsthistorische, oudheidkundige historische, industrieel-archeologische, volkskundige, wetenschappelijke of algemeen sociaal-culturele waarde". De in het ontwerp bedoelde varende monumenten lijken te kunnen worden ingepast in deze omschrijving.

Volgens de memorie van toelichting zou het voornoemde decreet echter in de praktijk niet worden toegepast, en zou het bovendien volstrekt onbruikbaar zijn voor het beschermen van vaartuigen.

Dit neemt niet weg dat het aanbeveling verdient in het ontwerp een bepaling op te nemen waarbij het voornoemde decreet, wat de bescherming van "varende monumenten" betreft, wordt opgeheven.

BIJZONDERE OPMERKINGENArtikel 1

Rekening houdend met de algemene opmerking 1, redigere men dit artikel als volgt :

"Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid."

Artikel 4

1. Luidens paragraaf 2, 1°, van dit artikel worden de besluiten tot voorlopige bescherming betekend aan de eigenaar. Deze laatste dient, volgens paragraaf 3, eerste lid, de voorlopige bescherming op zijn beurt per aangetekende brief aan de gebruiker te melden.

In het tweede lid van dezelfde paragraaf 3 wordt dan bepaald dat de eigenaar en de gebruiker hun opmerkingen en bezwaren kunnen indienen bij de administratie, binnen zestig dagen vanaf de datum van betekening.

De ontworpen regeling sluit niet uit dat de gebruiker pas na de termijn van zestig dagen in kennis gesteld wordt van de voorlopige bescherming. Op die manier wordt onvoldoende gewaarborgd dat hij effectief zijn opmerkingen en bezwaren kan indienen. Ter beveiliging van de rechten van de gebruiker zou in paragraaf 3, eerste lid, een termijn bepaald moeten worden, waarbinnen de eigenaar de

30.263/3

gebruiker in kennis dient te stellen van de voorlopige bescherming (1). Bovendien zal de ontworpen regeling pas sluitend zijn als ook de administratie dan van deze kennisgeving op de hoogte wordt gebracht, zodat de termijn bedoeld in paragraaf 3, tweede lid, zowel t.a.v. de eigenaar als t.a.v. de gebruiker op een zekere wijze kan worden berekend.

2.1. Luidens het eerste lid van paragraaf 4, treden de rechtsgevolgen (van de voorlopige bescherming) in werking voor een termijn van twaalf maanden "vanaf de betekening aan de eigenaar of vanaf de publicatie (lees : bekendmaking) in het Belgisch Staatsblad".

De precieze draagwijdte van dit voorschrift is niet duidelijk. Daaruit kan met name niet worden afgeleid of de datum van de betekening dan wel de datum van de bekendmaking moet worden genomen als vertrekpunt voor de berekening van de termijn van twaalf maanden. Allicht spruit deze onduidelijkheid voort uit de omstandigheid dat de ontworpen bepaling op het vlak van de rechtsgevolgen geen onderscheid maakt tussen, eensdeels, de eigenaar en, anderdeels, de derden.

Artikel 4, § 4, eerste lid, dient dan ook herwerkt te worden, rekening houdend met bovenstaande opmerkingen. De stellers van het ontwerp kunnen zich daarbij inspireren op artikel 5, § 7, van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten. Die bepaling bevat immers een volledige en sluitende regeling

(1) Vergelijk bijvoorbeeld met artikel 5, § 3, van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten.

wat de aanvang van de rechtsgevolgen van een voorlopige bescherming betreft.

Dezelfde opmerking geldt voor artikel 5, § 4, eerste lid, van het ontwerp.

2.2. Ter wille van de rechtszekerheid zouden, in het tweede lid van artikel 4, § 4, de woorden "is genomen" vervangen moeten worden door "is betekend".

2.3. Luidens artikel 4, § 4, derde lid, kan de Vlaamse regering de voorlopige bescherming van het varend monument opheffen. Dit artikel moet worden aangevuld met een regeling betreffende de bekendmaking en de kennisgeving van de bedoelde opheffing, naar analogie van het bepaalde in artikel 4, § 2.

Dezelfde opmerking geldt voor artikel 5, § 4, tweede lid, van het ontwerp.

3. In artikel 4, § 5, schrijve men voor alle duidelijkheid "ter voorbereiding van de definitieve bescherming" in plaats van "ter voorbereiding van de bescherming".

Artikel 5

1. Aan paragraaf 2 van dit artikel zou een bepaling moeten worden toegevoegd waarin - naar analogie van artikel 4, § 3, eerste lid, van het ontwerp - voorgeschreven wordt dat de eigenaar de gebruiker onmiddellijk op de hoogte moet brengen van het feit dat het varend monument definitief is beschermd.

30.263/3

2. In paragraaf 3 schrijve men "het varend monument" in plaats van "het vaartuig".

3. In paragraaf 4, tweede lid, schrijve men "de definitieve bescherming" in plaats van "de bescherming".

Artikel 6

De Raad van State vraagt zich af of in dit artikel niet geschreven moet worden "definitief beschermde varende monumenten" in plaats van "beschermde varende monumenten".

Dezelfde vraag geldt voor de artikelen 7, 12 en 13 van het ontwerp.

Artikel 8

Volgens de gemachtigde ambtenaar zal de in paragraaf 4 bedoelde beheersovereenkomst worden gesloten tussen de Vlaamse regering, de eigenaar en de eventuele gebruiker. Het verdient aanbeveling dit uitdrukkelijk in de tekst te bepalen.

Artikel 9

1. Volgens de gemachtigde ambtenaar worden, in paragraaf 1, tweede lid, met de woorden "de regionale en (...) de lokale openbare besturen" de zogenaamde ondergeschikte besturen bedoeld.

In dat geval is het beter te schrijven : "... en de openbare instellingen die ervan afhangen", zonder nog te verwijzen naar een uitzondering.

2. Luidens artikel 9, § 3, mag de beheerspremie tot het totaal van de aanvaarde kosten gecumuleerd worden met andere financiële overheidsbijdragen.

De vraag rijst of deze regeling wel sluitend is. Zo is het onduidelijk of een beheerspremie nog kan worden toegekend als het totaal van de andere financiële overheidsbijdragen gelijk is aan, of hoger is dan het totaal van de door het Vlaamse Gewest aanvaarde kosten.

Artikel 12

Luidens dit artikel bepaalt de Vlaamse regering de andere faciliteiten en vrijstellingen ter ondersteuning van het beheer van de beschermde varende monumenten.

Volgens de gemachtigde ambtenaar strekt deze bepaling ertoe de Vlaamse regering te machtigen aan de eigenaar of de gebruiker vrijstelling te verlenen van of tussen te komen in het betalen van bijvoorbeeld liggelden die verschuldigd zijn wanneer een vaartuig voor een bepaalde duur in de haven moet verblijven naar aanleiding van een restauratie in het kader van het beheersprogramma.

De ontworpen bepaling dient te worden gepreciseerd.

30.263/3

De kamer was samengesteld uit

de Heren	W. DEROOVER,	voorzitter,
	D. ALBRECHT,	staatsraden,
	P. LEMMENS,	
	A. ALLEN,	assessoren van de
	H. COUSY,	afdeling wetgeving,
Mevrouw	F. LIEVENS,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de H. B. SEUTIN, auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld en toegelicht door de H. J. DRIJKONINGEN, referendaris.

DE GRIFFIER,

DE VOORZITTER,

F. LIEVENS

W. DEROOVER

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking

Na beraadslaging,

BESLUIT :

De Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd, Sport, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking is ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Artikel 2

In dit decreet wordt verstaan onder :

- 1° varende monumenten : het nautisch erfgoed, inzonderheid de schepen, de boten en de drijvende inrichtingen met inbegrip van hun uitrusting en van hun voortstuwingsmiddelen, waarvan het behoud van algemeen belang is wegens hun historische, wetenschappelijke, industrieel-archeologische of andere sociaal-culturele waarde ;
- 2° administratie : de bestuurlijke entiteit, bevoegd voor monumenten en landschappen ;
- 3° eigenaar : de natuurlijke persoon of de rechtspersoon, de eigenaar of de naakte-romphuurder ;

4° gebruiker : de natuurlijke persoon of de rechtspersoon, die niet de eigenaar is, maar die een zakelijk of persoonlijk recht kan doen gelden, inzonderheid de hypothecaire schuldeiser en de houder van het pand- of retentierecht.

Artikel 3

De Afdeling Varende Monumenten van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, hierna genoemd de Afdeling Varende Monumenten van de Koninklijke Commissie, heeft tot taak de Vlaamse regering te adviseren inzake de bescherming van varende monumenten.

Bovendien heeft de Afdeling Varende Monumenten van de Koninklijke Commissie tot taak bij de Vlaamse regering, ofwel op eigen initiatief ofwel op verzoek van de Vlaamse regering, beredeneerde adviezen uit te brengen inzake de varende monumenten.

Ze verricht tevens werkzaamheden die haar bij of krachtens dit decreet zijn opgedragen.

HOOFDSTUK II

Bescherming

Artikel 4

§ 1. De Vlaamse regering stelt de voorlopige bescherming van varende monumenten vast.

De Vlaamse regering vermeldt de redenen die tot de bescherming aanleiding geven.

De Vlaamse regering vermeldt inzonderheid :

- 1° het nummer van de registratie of van een andere wijze van identificatie van de varende monumenten ;
- 2° de doelstellingen van het toekomstige beheer met het oog op het behoud en de ontwikkeling van de waarden die aanleiding hebben gegeven tot de bescherming.

§ 2. De besluiten tot voorlopige bescherming worden :

1° per aangetekende brief betekend aan de eigenaar ;

2° ter kennisgeving bezorgd aan de Afdeling Varende Monumenten van de Koninklijke Commissie die hierover een beredeneerd advies kan geven ;

3° bij uittreksel gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

§ 3. De eigenaar meldt binnen de tien dagen te rekenen vanaf de datum van afgifte ter post van de betekening, de voorlopige bescherming per aangetekende brief aan de gebruiker en maakt de voorlopige bescherming bekend door aanplakking van een bericht op het varende monument overeenkomstig de voorwaarden die de Vlaamse regering vaststelt.

De eigenaar en de gebruiker kunnen hun opmerkingen en bezwaren indienen bij de administratie binnen zestig dagen vanaf de datum van betekening.

De eigenaar brengt bij de overdracht van het varende monument de nieuwe eigenaar op de hoogte van de voorlopige bescherming en meldt de overdracht aan de administratie.

§ 4. De rechtsgevolgen treden in werking voor een termijn van maximaal twaalf maanden vanaf de betekening aan de eigenaar.

Het besluit tot voorlopige bescherming vervalt van rechtswege als vóór de in het eerste lid bedoelde einddatum geen besluit tot definitieve bescherming is betekend.

De Vlaamse regering kan de voorlopige bescherming van het varende monument opheffen. Dit besluit wordt betekend zoals voorzien in § 2 van dit artikel.

§ 5. De leden van de Afdeling Varende Monumenten van de Koninklijke Commissie en de ambtenaren van de administratie hebben, wanneer dit voor het onderzoek ter voorbereiding van de definitieve bescherming van de varende monumenten noodzakelijk is, toegang tot de vaartuigen, maar niet tot de gedeelten die gebruikt worden als woongelegenheid.

Artikel 5

§ 1. De Vlaamse regering stelt de definitieve bescherming vast van de voorlopig beschermde varende monumenten.

De Vlaamse regering vermeldt de redenen die tot de bescherming aanleiding geven.

De Vlaamse regering vermeldt inzonderheid :

1° het nummer van de registratie of van een andere wijze van identificatie van de varende monumenten ;

2° de doelstellingen van het toekomstige beheer met het oog op het behoud en de ontwikkeling van de waarden die aanleiding hebben gegeven tot de bescherming.

§ 2. De besluiten tot definitieve bescherming worden :

1° per aangetekende brief betekend aan de eigenaar, die dit meldt binnen de tien dagen te rekenen vanaf de datum van afgifte ter post van de betekening, per aangetekende brief aan de gebruiker ;

2° bij uittreksel gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

§ 3. De eigenaar brengt bij de overdracht van het varende monument de nieuwe eigenaar op de hoogte van de definitieve bescherming en meldt de overdracht aan de administratie.

§ 4. De rechtsgevolgen treden in werking vanaf de betekening aan de eigenaar.

De Vlaamse regering kan de definitieve bescherming van een varende monument opheffen. De Afdeling Varende Monumenten van de Koninklijke Commissie kan hierover een beredeneerd advies geven. Dit besluit wordt betekend zoals voorzien in § 2 van dit artikel.

Artikel 6

De administratie houdt een lijst bij van de definitief beschermde varende monumenten. De Vlaamse regering regelt de inrichting en het gebruik van de lijst.

Artikel 7

Op de definitief beschermde varende monumenten kan een herkenningsteken worden aangebracht.

De Vlaamse regering stelt het model en het gebruik van dit teken vast.

HOOFDSTUK III

Beheer

Artikel 8

§ 1. De eigenaar en de gebruiker van een voorlopig of definitief beschermd varend monument zijn verplicht het monument door de nodige instandhoudings- en onderhoudswerken in goede staat te behouden en het niet te ontsieren, te beschadigen of te vernielen.

§ 2. Met het oog op het verwezenlijken van de beheersdoelstellingen kan voor een beschermd varend monument door of in opdracht van de eigenaar een beheersprogramma opgesteld worden.

§ 3. De Vlaamse regering bepaalt de voorwaarden waaraan het beheersprogramma moet voldoen en stelt de procedure vast voor de goedkeuring van het in § 2 vermelde beheersprogramma.

§ 4. De uitvoering van het beheersprogramma gebeurt door middel van een beheersovereenkomst, die op vrijwillige basis wordt afgesloten tussen de eigenaar of gebruiker van het varende monument en de administratie.

HOOFDSTUK IV

Steunmaatregelen voor het beheer

Artikel 9

§ 1. Binnen de perken van de begrotingskredieten stelt de Vlaamse regering een beheerspremieregeling vast voor de beschermde varende monumen-

ten met het oog op de verwezenlijking van het beheersprogramma.

Er kunnen geen premies worden toegekend voor werkzaamheden en voor diensten die ondernomen worden door of in opdracht van de staat, de gemeenschappen en de gewesten en de openbare instellingen die ervan afhangen.

§ 2. De beheerspremie wordt toegekend aan de eigenaar of aan de gebruiker die de kosten draagt van de werkzaamheden en de diensten, verbonden aan de uitvoering van het beheersprogramma.

Voor werken, uitgevoerd in eigen beheer, worden enkel de kosten voor levering van materialen en van diensten in aanmerking genomen.

§ 3. De beheerspremie mag tot het totaal van de aanvaarde kosten gecumuleerd worden met andere financiële overheidsbijdragen. Wanneer de andere financiële overheidsbijdragen gelijk zijn aan of hoger zijn dan het totaal van de door de administratie aanvaarde kosten, wordt geen beheerspremie toegekend.

Artikel 10

De Vlaamse regering bepaalt de aard van de in artikel 9, § 1, bepaalde werkzaamheden en diensten en van de kosten die binnen een beheersprogramma geheel of gedeeltelijk in aanmerking komen voor de premie. Ze bepaalt de algemene voorwaarden, de samenstelling van het dossier en ze stelt de procedure vast.

Artikel 11

De beheerspremie mag niet hoger zijn dan 80 % van de kosten die in aanmerking worden genomen.

Artikel 12

De Vlaamse regering bepaalt de andere faciliteiten en vrijstellingen ter ondersteuning van het beheer van de definitief beschermde varende monumenten.

HOOFDSTUK V

Handhaving

Artikel 13

De daartoe door de Vlaamse regering aangewezen ambtenaren hebben toegang tot de definitief beschermde varende monumenten om alle nodige vaststellingen te verrichten met betrekking tot de toepassing van dit decreet.

Brussel, 14 december 2001.

De minister-president van de Vlaamse regering,

Patrick DEWAELE

*De Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd, Sport,
Brusselse Aangelegenheden
en Ontwikkelingssamenwerking,*

Bert ANCIAUX
